

Европейска съдебна мрежа по граждански и търговски дела
90th среща на точките за контакт
Брюксел, 20-21 април 2023 г

Резюме на срещата

Точките за контакт на Европейска съдебна мрежа /ЕСМ/ бяха приветствани на срещата от **Андреас Щайн** от отдела за гражданско правосъдие на Европейската комисия (DG JUST).

Той анонсира, че Комисията скоро ще оцени прилагането и изпълнението на Регламентите Брюксел Ia и Рим II (два от основните инструменти в несемейната гражданска и търговска област) с оглед на обмисляне на изменения. В този контекст бяха представени две правни проучвания по двата инструмента.

Беше представен преглед на съдебната практика на Съда на ЕС относно Регламент Брюксел Ia, Регламенти Рим I и Рим II.

Беше представен проектът JUDGTRUST. Четири основни резултата, полезни за практикуващите юристи: Национални доклади (изготвени от водещи специалисти, занимаващи се с Регламент Брюксел Ia), консолидиран доклад; конференция в Хага през април 2022 г.; състезание по международно частно право; и наръчник, озаглавен „Регламент Брюксел I bis: тълкуване и прилагане“. Беше подчертан по-специално проблемът с разграничението между Регламента относно несъстоятелността и Брюксел Ia (във връзка с което има редица дела на Съда на ЕС). Беше отбелязано, че разделителната линия може да бъде размита, като се има предвид, че законодателството относно несъстоятелността засяга различни граждански и търговски дела, което може да предполага различни правни последици във и извън несъстоятелността.

Съобщено бе за актуализация за състоянието на проекта Judgements. То се извършва от Хагската конференция за международно частно право (HCCH) и включва три компонента: Конвенцията за избор на съд / Choice of Court Convention/; Конвенцията за съдебните решения / Judgement Convention/; остатъчна работа по компетентността, като засега се съсредоточава само върху паралелни производства (в процес на обсъждане в работна група на HCCH).

Измененията на информационния лист относно правната помощ, предложени от Германия, бяха приети от ЕСМ. На някои държави членки, които не са публикували своите информационни фишове, беше напомнено да ги публикуват, като се има предвид, че те се използват много от гражданите, практикуващите специалисти и съдилищата.

Беше отбелязано, че през юни се очаква споразумение с държавите членки относно предложената директива SLAPP (стратегически съдебни дела срещу участието на обществеността). Европейският парламент подготвя своята позиция.

Направени бяха също презентации за отговорността относно рекламите за инвестиции и финансовите загуби, бизнеса и правата на човека и Директивата за колективните иски (Collective Redress Directive). Последната част от срещата беше посветена на подробна дискусия по въпроси, повдигнати от звената за контакт на ЕСМ във връзка с прилагането на регламентите Брюксел Ia, Рим I и Рим II.

Подробен отчет

Точките за контакт на EЈN бяха приветствани на срещата от **Андреас Щайн от Отдела за гражданско правосъдие на Европейската комисия (DG JUST)**. Швейцария и Норвегия (страни по Конвенцията от Лугано II) бяха приветствани като наблюдатели. Основните точки на дискусията на срещата бяха свързани със следните регламенти на ЕС: Брюксел Ia, Рим I и Рим II.

Андреас Щайн (DG JUST): Комисията скоро ще оцени прилагането и изпълнението на Брюксел Ia и Рим II (два от основните инструменти в несемейната гражданска и търговска област) с оглед на обмисляне на изменения. Нормалният процес е да се направят външни проучвания (които са поръчани и за двата инструмента), преди Комисията да започне процеса на размисъл и да съкрати цялата събрана информация в доклад от 15-20 страници за прилагането на инструмента. Най-общо казано, заключението на доклада за прилагане ще гласи, че инструментът работи добре и няма нужда от законодателни предложения или че има проблеми, които евентуално оправдават изменения, задействайки подготвителната работа за законодателно предложение.

Ориентировъчните срокове за изготвяне на докладите по прилагането и изпълнението са 2023 г. (за Рим II) и 2024 г. (за Брюксел Ia). Ако са необходими изменения, конкретни законодателни предложения ще бъдат представени едва през следващия мандат на Комисията, т.е. след ноември 2024 г.

Правно проучване на Регламент Брюксел Ia

Презентацията от Nathy Rass-Masson (Milieu Consulting)

Общата цел на проекта беше да предостави солидно проучване, съдържащо примери и анализ на правни и практически въпроси, за да помогне на Комисията при изготвянето на доклада относно прилагането на Регламент Брюксел Ia в изпълнение на член 79.

Сред консултираните заинтересовани страни от ЕС бяха: практикуващи юристи (адвокати, съдии, съдебни изпълнители, нотариуси), академици и национални органи (министерства на правосъдието), както и страни по съдебни дела (физически лица и юридически лица) и представители (напр. организации за защита на потребителите) и организации, работещи по теми в обхвата на регламента (напр. бизнес организации, неправителствени организации, работещи в областта на бизнеса и правата на човека).

Nathy Rass-Masson посочи широк набор от предизвикателства, свързани с: обхвата и дефинициите, общите разпоредби относно компетентността, специфичните разпоредби относно компетентността, цифровата икономика, бизнесът и правата на човека, колективната защита и признаването и изпълнението на съдебни решения.

Андреас Щайн (DG JUST): Презентацията подчертава как Брюксел Ia и Рим II са разположени толкова хоризонтално, че са неразривно преплетени с много други инструменти (напр. Директива за колективна защита; Директива срещу SLAPP).

Хърватия: Хърватия обърна внимание на големи проблеми с обхвата на регламента и член 3 (определението на „съд“) породени от Решението на Съда на ЕС (CJEU) *Pula Parking d.o.o. v Sven Kalus Tederahn* (дело C-551/15). Съдът на ЕС постанови, че хърватските нотариуси не могат да се считат за „съд“ за целите на Регламент Брюксел Ia, което създава големи проблеми на практика за Хърватия. В Хърватия нотариусите са съд в изпълнителни и извънсъдебни производства.

В член 3 нотариусите се считат за „съд“ в една държава-членка, но не и в Хърватия. Хърватия попита дали процесът може да бъде ускорен по отношение на добавянето на изменение към Брюксел Ia.

Андреас Щайн (DG JUST): Ние сме обвързани от Брюксел Ia и тълкуването на Съда на ЕС.

Унгария договори клауза. Понятието „съд“ е на радар на Комисията и Хърватия може да разчита на разбирането на Комисията. Не е оптимално съгласно Регламент Брюксел Ia нотариусите да се квалифицират като съд в една държава-членка (Унгария), а не в друга държава-членка (Хърватия), където процедурите и ролите на нотариусите в тези процедури са функционално еквивалентни. Това ще бъде взето под внимание при прегледа на Брюксел Ia.

Швейцария: Швейцария би искала да възстанови паралелизма между Брюксел Ia и Конвенцията от Лугано. Гледната точка на Швейцария е да променим това, което трябва да се промени в регламента, и да запазим всичко, което е възможно.

Преглед на съдебната практика на Съда на ЕС от 2022 г. относно Регламент Брюксел Ia

Националните съдилища подадоха 15 нови искания за преюдициални заключения относно Регламент Брюксел Ia. Най-активни са съдилищата в Германия, Испания и Франция (12 сезирания). Осем от преюдициалните запитвания касаят членове 18 и 25.

Вероятните най-обсъждани дела през 2023 или 2024 г. ще бъдат:

C-633/22 - *Real Madrid срещу Le Monde*: Относно свободата на словото, изключението касаещо обществения ред

C-707/21 - *Recamier*: Относно автономното тълкуване на *res judicata* /бележка на протоколчика – с определение от 7.07.23г. на председателя на съда на ЕС делото е заличено по искане на запитващата юрисдикция – подобен въпрос е бил решен по дело C-567/21 - Запитването е отправено в рамките на спор между BNP Paribas SA и TR по повод уволнението му, което е било предмет на постановено от английски съд решение, чиито последици за допустимостта на иск, предявен впоследствие пред френските юрисдикции, са предмет на оспорване – СЕС приема, че член 33 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, във връзка с член 36 от този регламент, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска признаването в сезираната държава членка на постановено в държавата членка по произход решение относно трудов договор да води до недопустимост на исканията, предявени пред юрисдикция на сезираната държава членка, поради това че законодателството на държавата членка по произход предвижда процесуално правило за концентриране на всички претенции във връзка със този трудов договор, без да се засягат процесуалните правила на сезираната държава членка, които могат да се приложат след като признаването е осъществено.

C-90/22 - *Gjensidige*: Относно връзката между Брюксел Ia и специализирани конвенции

C-339/22 - *BSH Hausgeräte*: Относно компетентността на съдилищата на трети държави

През 2022 г. Съдът на ЕС тълкува Регламент Брюксел Ia в 19 случая и постанови 15 решения. Четири въпроса бяха оттеглени от националните съдилища. Два въпроса

бяха оставени без отговор, тъй като Съдът на ЕС счете, че регламентът е неприложим, тъй като липсва трансграничен елемент.

Две други дела (C-343/22 и C-358/21), свързани с Конвенцията от Лугано II, бяха включени в списъка (тъй като тези разпоредби на Конвенцията са идентични с тези на Регламент Брюксел Ia).

Решението Тилман (C-358/21) от 24 ноември 2022 г

Това е важно решение за бизнеса. Случаят е свързан с договори между фирми и електронното проרוгиране на компетентност. През 2010 г. е подписан договор между Tilman SA (Белгия) и Unilever (Швейцария). Във втори договор цената е променена от Unilever. В изменения договор се посочва, че той ще се урежда от Общите условия на Unilever, съдържащи се на уебсайт, достъпен чрез хипертекстова връзка, включена в договора. Клаузата за избор на съдилища предвижда компетентност на съдилищата на Обединеното кралство. Белгийският касационен съд е поискал от Съда на ЕС да тълкува член 23 от Конвенцията Лугано II и валидността на споразумението за избор на съд.

Решение на Съда на ЕС: Член 23, параграфи 1 и 2 от Конвенцията Лугано II трябва да се тълкува в смисъл, че клауза за компетентност е валидно сключена, когато се съдържа в общите условия, към които препраща договорът, сключен в писмен вид, чрез включването на хипертекст връзка към уебсайт, достъпът до който позволява тези общи условия да бъдат прегледани, изтеглени и отпечатани преди подписването на този договор, без страната, срещу която действа тази клауза, да бъде официално помолена да приеме тези общи условия чрез отметка кутия на този уебсайт.

Решението Eurelec (C-98/22) от 22 декември 2022 г

Делото е относно разграничението между граждански и търговски дела и *acta iuri imperii* [упражняване на публични правомощия]. То се отнася до разследване на френското министерство на икономиката и финансите на търговските практики на няколко белгийски и френски компании. В резултат на разследването френското министерство има подозрения за потенциално ограничителни практики, прилагани в Белгия от Eurelec по отношение на доставчици, установени във Франция. Френското министерство е поискало от френските съдилища да обяви тези практики за злоупотреба и да наложи прекратяване на тези практики плюс налагане на глоба. Съдът постанови, че подобно действие попада извън Регламент Брюксел Ia, тъй като е свързано с упражняването на публични правомощия. За разлика от френския министър, частните лица не могат да искат глоба или да събират доказателства чрез изземване на документи.

Решението на Съда на ЕС: **Член 1, параграф 1 от Регламент Брюксел Ia** трябва да се тълкува в смисъл, че: **понятието „граждански и търговски дела“**, по смисъла на тази разпоредба, **не включва действие на публичен орган на държава членка** срещу дружества, установени в друга държава-членка, с цел получаване на признаване, наказание и преустановяване на практики, ограничаващи конкуренцията по отношение на доставчици, установени в първата държава-членка, когато този публичен орган упражнява правомощия за правни действия или правомощия за разследване, които са прекомерни във връзка с нормите на обичайното право, приложими в отношенията между лица.

Решението Лондонска асоциация за взаимно застраховане на собствениците на парни кораби - London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association (C-700/20)

от 20 юни 2022г. /това решение не е преведено в цялост на български език, наличен на български език е само диспозитивът/.

Това решение е широко критикувано от академичните среди. Става въпрос за най-голямата екологична катастрофа в Испания. Случаят е свързан с петролният разлив на танкера Prestige през ноември 2002 г., причинявайки големи екологични щети на плажове и градове в Испания и Франция. Въз основа на криминално разследване в Испания е установена отговорност на собственика на плавателния съд и застрахователя на плавателния съд. След гражданско производство в Испания, застрахователят е осъден да плати 885 милиона евро обезщетение на испанската държава. След арбитражно производство в Обединеното кралство (има арбитражна клауза в застрахователния договор между собственика на кораба и застрахователя), през 2013 г. във Великобритания е постановено арбитражно решение.

През 2019 г. е подадена молба за признаване на заповедта за изпълнение от испански съдилища в Обединеното кралство (съгласно член 33 от Регламент Брюксел I). Върховният съд уважава молбата през май 2019г. През юни 2019 г. застрахователят подава жалба срещу решението за признаване и тогава Върховният съд решава да отнесе въпроси до Съда на ЕС относно тълкуването на Регламент № 44/2001.

*Решение на Съда на ЕС: Член 34, параграф 3 от Регламент Брюксел I (сега – член 45, параграф 1, буква в) от Регламент Брюксел Ia) трябва да се тълкува в смисъл, че **съдебно решение, постановено от съд на една държава членка и възпроизвеждащо текста на арбитражно решение, не представлява съдебно решение** по смисъла на тази разпоредба, когато решение, водещо до резултат, равностоен на този от това арбитражно решение, не е могло да бъде прието от съд на тази държава членка, без да бъдат нарушени разпоредбите и основните цели на този регламент, в частност относителното действие на арбитражна клауза, включена в разглеждания застрахователен договор, и правилата относно *lis pendens*, съдържащи се в член 27 от същия, като това съдебно решение не може в тези случаи да е пречка, в посочената държава членка, за признаването на решение, постановено от съд в друга държава членка.*

*Член 34, точка 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в хипотезата, при която **член 34, точка 3 от този регламент не се прилага по отношение на съдебно решение, възпроизвеждащо текста на арбитражно решение, признаването или изпълнението на съдебно решение, изхождащо от друга държава членка, не може да бъде отказано поради противоречието му с обществения ред с мотива, че то не зачита силата на пресъдено нещо, с която се ползва това съдебно решение.***

Според СЕС, въпреки че решението на английския съд, издадено в условията на арбитражна клауза, е решение, обхванато от арбитражното изключване, то все още може да се счита за решение по член 34, параграф 3, освен когато решението е прието при обстоятелства, които не биха позволили приемането на решение в съответствие с Регламент Брюксел I, по-специално по отношение на правилата за *lis pendens* и относителното действие на арбитражната клауза. Резултатът е, че това решение не е решение по член 34, параграф 3.

Проект JUDGTRUST

Презентация, представена от Весна Лазич (Т.М.С. Asser Институт и Университета в Утрехт, Нидерландия)

Има четири основни резултата от проекта JUDGTRUST, всички от които са полезни за практикуващите юристи: Национални доклади (изготвени от водещи специалисти, занимаващи се с Регламент Брюксел 1а), консолидиран доклад; конференция в Хага през април 2022 г.; състезание по международно частно право; и наръчник, озаглавен „Регламент Брюксел I bis: тълкуване и прилагане“. През 2023 г. е планиран и учебен проект PAX, в който участват повече от 30 университета (също и извън Европа).

Основният резултат, Наръчникът, озаглавен „Регламент Брюксел I bis: Тълкуване и прилагане“ (резултатите от изследване, базирано на съдебната практика на Съда на ЕС), ще бъде публикуван през август 2023 г. Крайната му цел е да подобри ефективното прилагане на регламента и евентуално постигане на по-голяма съгласуваност между инструментите на ЕС в областта на международното частно право. Целеви групи: студенти, съдебни/практикуващи юристи, законодател на ЕС и академици. /бележка на протоколчика - наръчникът е издаден на английски език със заглавие 'Brussels I-bis Regulation: Interpretation and Implementation' co-authored by V. Lazić and P. Mankowski, и може да бъде закупен он лайн/

По отношение на делото *Лондонска асоциация за взаимно застраховане на собствениците на парни кораби (C-700/20)*, мотивите на Съда на ЕС по отношение на *lis pendens* е особено проблематично за съдебната система в бъдеще. Това трябва да бъде решено в законодателството.

Съществуват несъответствия в квалификацията в различните правни инструменти на международното частно право. По отношение на непозволеното увреждане и договора съществува проблем с последователността и правната предвидимост.

Има редица дела на Съда на ЕС, при които възниква проблемът с разграничението между Регламента за несъстоятелността и Брюксел Ia. Разделителната линия може да бъде размигана, като се има предвид, че законодателството в областта на несъстоятелността засяга различни граждански и търговски дела, които могат да доведат до различни правни последици във и извън несъстоятелността.

Според съдебната практика на СЕС решаващо е правното основание на даден иск, а не процесуалният контекст на иска. От решаващо значение е дали правото или задължението, което е в основата на иска, произхожда от общите правила на гражданското и търговското право или от дерогиращи правила, специфични за производството по несъстоятелност. Следователно даден въпрос остава в приложното поле на Регламент "Брюксел I bis", докато интервениращото производство по несъстоятелност не измени съществено същността на иска, така че последният остава независим от производството по несъстоятелност и се подчинява на общите правила.

Напротив, производствата по несъстоятелност, изключени от Регламент "Брюксел I bis" съгласно член 1, параграф 2, буква б), са въпроси на правото в областта на несъстоятелността в тесен смисъл, като например: решение за откриване на производство по несъстоятелност, назначаване на синдик или ликвидатор или разпределение на имуществото от масата на несъстоятелността.

Освен това изключването обхваща и други въпроси и производства, които произтичат пряко от или са тясно свързани с производства по несъстоятелност, например избягване на измамни сделки.

Предложение за преразглеждане на Регламент Брюксел I bis в бъдеще: Ясно разделение/разграничаване между "Брюксел I bis" и Регламента относно несъстоятелността следва да бъде изразено или в нормативната част (за

предпочитане), или в съображенията в интерес на очертаването на правилна/ясна линия относно приложното поле между двата регламента.

Франция: Вие предлагате да се направи ясна граница между двата регламента. Мислите ли за разширяване на обхвата на Регламента за несъстоятелността в контекста на тази съдебна практика?

Весна Лазич: Този въпрос е повдиган много пъти. Важно е това да се направи или в Регламента за несъстоятелността или в Брюксел I bis. С оглед на новия член 6 от Регламента относно несъстоятелността, нейното мнение е, че законодателят трябва да включи член 6 и последиците от него в преамбюла на Брюксел I bis.

Проектът Judgments: Актуално състояние

Презентация на Норел Роснър (DG JUST)

Проектът Judgments се изпълнява от Хагската конференция за международно частно право (НССН). Той има три компонента: Конвенция за избор на съд (Choice of Court Convention, приета през 2005 г.); Конвенцията за съдебните решения (Judgement Convention, приета през 2019 г., ЕС се присъедини през август 2022 г.); и остатъчна работа по компетентността, която засега се съсредоточава само върху паралелни производства (в процес на обсъждане в работна група на НССН).

Конвенцията за съдебните решения (ограничена до граждански и търговски дела)

Основното задължение, породено от международното право, е в член 4: за признаване и изпълнение на съдебни решения, постановени от съдилища на друга договаряща държава. То може да бъде отказано при определени основания за отказ. Необходимо е компетентността на съда по произход да е в съответствие с правилата на Конвенцията.

Конвенцията предвижда „долна граница“ за признаване и изпълнение. Все още могат да се прилагат по-благоприятни режими съгласно националното законодателство („таван“). Конвенцията може да съществува съвместно с национални режими, които са по-либерални към чуждестранни съдебни решения.

Конвенцията **ще влезе в сила от 1 септември 2023г.** ЕС и Украйна са първите договарящи страни.

Други подписали държави: Коста Рика, Израел, Русия, Съединените щати и Уругвай.

Други бъдещи подписали държави: Бразилия (текущи консултации), Япония (обяснителен доклад, преведен на японски), Китай и Обединеното кралство (обмислят).

Работа по компетентността

Работна група обсъжда обвързващ инструмент за паралелни производства. Може да се предвидят разпоредби относно компетентността в този контекст. Може да се предвиди нещо като „пряка компетентност“, но това е засега чувствителна тема (напр. САЩ, където това е конституционен въпрос, се противопоставят на подобни разпоредби). Преговорите може да бъдат издигнати на ниво Специална комисия през 2024 г.

Предложени изменения на информационния лист относно правната помощ

Измененията на информационния лист относно правната помощ бяха предложени от Германия и разпространени до звената за контакт преди срещата. Тъй като няма възражения, промените се считат за приети от ЕСМ. Като се има предвид, че някои държави-членки не са публикували своите информационни фишове и като се има предвид, че те се използват много от гражданите, практикуващите специалисти и съдилищата, на държавите-членки беше напомнено да ги публикуват.

Инициативата SLAPP (Стратегически съдебни дела срещу участието на обществеността).

Актуализация на състоянието от Pia Lindholm (DG JUST)

Инициативата SLAPP води началото си от убийството на Дафне Каруана Галиция, малтийски разследващ журналист, през 2017 г. Към момента на смъртта ѝ тя е изправена пред повече от 40 граждански и наказателни дела (в Малта, Обединеното кралство, САЩ). Европейският парламент беше много активен от самото начало, тъй като въпросът е свързан с демокрацията, свободата на изразяване и защитата на журналистите.

Първоначално фокусът беше върху евентуално изменение на Рим II (чрез включване на клевета) и Брюксел Ia (член 7, параграф 2: Специална компетентност за непозволено увреждане от вредоносно събитие). Повечето (около 90%) от SLAPP са дела за клевета. В крайна сметка Комисията реши да предложи отделен инструмент с предпазни мерки по отношение на дела, при които се злоупотребява. Преглед на Рим II и Брюксел Ia може да се извърши по-късно. Правните проучвания на Регламентите Рим II и Брюксел Ia също разглеждат специфични за SLAPP аспекти в двата инструмента.

Предложение на Комисията за директива и препоръка относно SLAPP бяха приети през април 2022г. Европейският парламент прие резолюция, призоваваща за законодателство срещу SLAPP, като приложи към резолюцията примерна директива. Това се основава на член 81 относно трансграничните граждански производства и член 114 от договора (правното основание за вътрешния пазар на ЕС). Използването на тези две правни основания в един и същи инструмент не е възможно, тъй като член 114 се прилага за всички държави членки, докато член 81 не се прилага за Дания и се прилага за Ирландия, при условие че тя се включи.

Един случай, който е илюстрация на сложността на SLAPP, шведски журналист написва статия (на шведски в онлайн шведско списание) за бизнесмен, живеещ в Монако. Бизнесменът решава да го съди в Обединеното кралство, твърдейки, че вредата е настъпила в Обединеното кралство, въпреки че само осем души са прочели статията в Обединеното кралство. Делото приключи със споразумение между страните през 2022 г.

Това е директива за минималните стандарти (така че държавите членки да могат да я надхвърлят) със силна роля, отредена на националните съдилища и съдии. Тя дава инструменти на съдиите да преценяват, за всеки отделен случай, дали има злоупотреба срещу лице, участващо в публичен дебат. С него се постига внимателен баланс между основните права, свободата на словото, свободата на изразяване и достъпа до правосъдие. Делата SLAPP не се завеждат, за да се получи достъп до правосъдие или обезщетение, а за да торможат обвиняемия, често журналист, защитник на правата на човека, автор на книга или синдикален активист. Делата SLAPP представляват злоупотреба със съдебни производства. Стълбовете на директивата са: Предсрочно отхвърляне на явно неоснователни съдебни дела, средства за правна защита срещу неправомерни съдебни производства и защита

срещу SLAPP решения на трети държави, което има за цел да предотврати злоупотребата със SLAPP дела, циркулиращи в ЕС.

Очаква се споразумение с държавите-членки по предложената директива SLAPP през юни. Европейският парламент подготвя своята позиция. Докладчикът предлага въвеждането на нова глава относно компетентността и приложимото право (напр. приложимото право за публикации ще бъде правото на мястото, към което е насочена публикацията или, ако това не може да бъде определено, правото на редакционния контрол/съответно редакционната дейност). Комисията не подкрепя разпоредбите, тъй като те се намесват в Рим II и Брюксел Ia. Държавните държави също не изглеждат ентузиазирани. Испания иска да приключи преговорите по време на своето председателство на ЕС.

Правно изследване на Регламент Рим II

Презентация на Констанс Бонзе, Британски институт за международно и сравнително право (IIICL)

Правното проучване е оценка на действието на Регламент Рим II. То се фокусира по-специално върху бизнеса и човешките права, Рим II и изкуствения интелект (AI) и делата SLAPP. То се основава на правно проучване (с 27 национални докладчици и анализ на националната съдебна практика и доктрина) плюс емпирично проучване (включително интервюта с над 100 учени и практики със съответен опит в областта на деликтното право и съдебните спорове). Общата оценка: Рим II работи добре на практика (62 % удовлетворени), но има място за подобрение, особено по отношение на член 4 и член 1, но също и на членове 5, 14, 6, 16, 2, 15 и 7.

По отношение на член 1 са установени следните проблеми:

Клеветата и нарушенията на неприкосновеността на личния живот се нуждаят от общ набор от правила на ЕС за избор на право

2/3 от респондентите изразиха желание те да бъдат включени с предпочитание към правило, определящо за приложимо правото на обичайното местопребиваване на пострадалия.

По отношение на общото правило на член 4 въпросите бяха:

Чл. 4(1)

Трудности с локализирането на финансови загуби

Правилото *Lex loci damni* създава проблеми при дела касаещи бизнеса и човешките права (напр. делото *Jabir и други срещу KiK*) и по дела, свързани с изкуствен интелект

чл. 4(2)

Определяне на „обичайно местопребиваване“

Има предложение за специална колизионна норма за отговорност при писмени реклама за инвестиции и деликти на финансовия пазар (правото на държавата, в която се търгува финансовият инструмент)

По отношение на областите от специален интерес

Изкуствен интелект: Има нови предизвикателства, при които системите с изкуствен интелект могат да бъдат замесени в нарушения на извъндоговорни задължения. Най-забележителните предизвикателства са:

Трудност при локализиране на щета или ефект (когато нарушението на извъндоговорно задължение има виртуален резултат)

Риск от пропуски в отговорността (където държавите се различават в разпределението на отговорността на страните, отговарящи за различни части на система с изкуствен интелект)

Предложението за директива за адаптиране на извъндоговорните правила относно гражданската отговорност към изкуствения интелект (Директива относно отговорността за изкуствен интелект) през септември 2022 г. дойде след публикуването на това проучване и поради това не е включено в настоящото проучване.

Линк към проучването за Рим II: <https://op.europa.eu/s/yAL8>

Преглед на актуалната съдебна практика на Съда на ЕС по регламентите Рим I и Рим II

Презентация на Катерина Д'Осуалдо и Майкъл Уилдерспин (DG JUST)

Регламент Рим II

Дело 350/14 – Florin Lazar срещу Allianz SpA

Делото е свързано с определяне на приложимото право за непреки щети от пътнотранспортни произшествия и тълкуването на член 4 от Рим II.

Г-н Лазар (румънски гражданин, пребиваващ в Румъния) е предявил иск за присъждане на обезщетение за материални и неимуществени вреди, претърпени в резултат на смъртта на дъщеря му (румънски гражданин, пребиваваща в Италия). Според запитващата юрисдикция е важно да се знае дали вредата, която той лично е претърпял поради смъртта на дъщеря си, представлява **щета** или **косвена последица от деликт**. Съгласно италианското законодателство вредите, произтичащи от смъртта на член на семейството, се третират като претърпени **директно от члена на семейството** и се счита, че представляват нарушение на личните му права.

Решение на Съда на ЕС: Член 4, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“) трябва да се тълкува за целите на определянето на приложимото право към извъндоговорни задължения, произтичащи от пътнотранспортно произшествие, в смисъл, че вреди, които са свързани със смърт на лице при такова произшествие, настъпило в държавата членка на сезирания съд, и които са претърпени от негови близки роднини с местопребиваване в друга държава членка, трябва да се квалифицират като „непреки[...] последици“ от това произшествие по смисъла на посочената разпоредба.

Дело 149/18 – Agostinho da Silva Martins срещу Dekra Claims Services Portugal SA

Делото касае определянето на приложимото право по отношение на давностните срокове и повелителните разпоредби по член 16 от Рим II.

На 20 август 2015 г. в Испания настъпва пътнотранспортно произшествие. Едното превозно средство е регистрирано в Португалия, а другото е регистрирано в Испания.

Г-н da Silva Martins предявява иск за обезщетение за непреките щети, произтичащи от произшествието. Той инициира производството на 11 ноември 2016 г. Националният първоинстанционен съд приема, че искът е погасен по давност, тъй като испанското право предвижда давностен срок от една година за искове за обезщетение за вреди, причинени от произшествия. За разлика от това, член 498, параграф 1 от португалския Граждански кодекс предвижда давностен срок от три години за иск за обезщетение за вреди, причинени от произшествия. Съгласно португалското право искът е предявен в определения срок.

1. Правото на Португалия има ли предимство като първостепенна, задължителна норма по смисъла на член 16 от Регламент Рим II?

2. Това правило на чл.16 представлява ли разпоредба от правото на Общността, която която урежда стълкновителни норми по смисъла на член 27 от Регламент Рим II?

3. В светлината на член 28 от Директива 2009/103 трябва ли да се заключи, че давностният срок, посочен в член 498, параграф 3 от португалския граждански кодекс, е приложим, когато португалски гражданин е жертва на пътнотранспортно произшествие в Испания?

Отговор на СЕС: 1. Член 16 от Регламент Рим II не е императивна разпоредба с първостепенно значение, освен ако съдът, който разглежда делото, установи въз основа на подробен анализ на текста, общата структура, целите и контекста на приемането на тази разпоредба, че тя има такова значение в националния правен ред, че обосновава изключението от приложимото право, определено съгласно член 4 от този регламент.

2 и 3. Член 28 от Директива 2009/103 позволява приемането на правила, които са благоприятни за жертвите от изискваните съгласно директивата, но не засяга въпроса дали трябва да се прилагат тези по-благоприятни правила вместо правилата на други държави членки. Следователно член 28 от Директива 2009/103, както е транспониран в португалското право, **не** представлява разпоредба на правото на Съюза, която урежда стълкновителни норми в областта на извъндоговорните задължения по смисъла на посочения член 27

Дело 264/22 –Гаранционен фонд за жертви на терористични актове и други престъпления / Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions/ срещу Victoria Seguros S.A..

Това дело е висящо, свързано с определяне на приложимото право за срокове и Рим II /след срещата на ЕСМ през април СЕС се произнесе с решение на 17.05.2023г./.

Пострадалата страна (френски гражданин) претърпява тежка телесна повреда в Португалия от собственика на лодка и предявява осъдителен иск срещу френския орган, който покрива обезщетенията за злополуки. Френският орган е заплатил на увреденото лице и сега търси, като суброгант на правата на увреденото лице, да възстанови платената сума от застрахователната компания. За застрахователната компания действието е погасено по давност, тъй като португалското законодателство предвижда давностен срок от само три години, който тече от датата, на която увреденото лице е знаело за правото си да предяви иск. Френският орган от своя страна твърди, че по силата на член 19 от Регламент Рим II относно суброгацията се прилага давностният срок съгласно френското право.

Въпросът, отнесен до Съда на ЕС, е за това кое право трябва да се прилага към давностния срок за правото на искане за обезщетение: правото на мястото на

произшествието (португалско право) или правото на третото лице, встъпило в тези права (френско право)?

Позиция на Комисията: Когато лице, което встъпва в правата на жертвата на деликт, заведе дело срещу причинителя на вредата, член 19 от Регламент Рим II просто определя правото, което урежда дали и до каква степен това лице има право да упражнява правата на кредитор (пострадалия) срещу длъжника (нарушителя). За разлика от това, всички въпроси, попадащи в сферата на приложимото право към извъндоговорното задължение на причинителя на вредата към жертвата (*lex delicti*), включително въпроси, свързани с ограничението и давността, съгласно член 15 се уреждат от *lex delicti*.

Бележка на проколчика – в постановеното решение по делото СЕС посочва, че правото, приложимо към иска на третото лице, встъпило в тези права срещу причинителя на посочената вреда, е правото, приложимо към иска на пострадалото лице срещу този причинител. Последното право се определя съгласно разпоредбите на член 4 и следващите от Регламент № 864/2007, съдържащи се в глави II—IV от него - в случай на вреда, причинена от злополука като разглежданата в главното производство, правото, приложимо към иска на увреденото лице срещу причинителя на тази вреда в съответствие с общото правило, предвидено в член 4, параграф 1 от този регламент, е по принцип правото на държавата, в която е настъпила вредата. От това следва, че правото, което урежда иска на увреденото лице срещу причинителя на вреда, и определя по-специално правилата за погасяване по давност на този иск, което по принцип е правото на държавата, в която е настъпила вредата, е и правото, уреждащо иска на трето лице, встъпило в правата на увреденото лице срещу този причинител.

Рим I

Дело 191/15 – *VKI срещу Amazon*

Делото е свързано с тълкуването на член 6 от Рим I.

Австрийската VKI / структура, компетентна да предявява пред австрийски съд искове за преустановяване на нарушения по смисъла на Директива 2009/22/ завежда иск срещу Amazon, със седалище в Люксембург, за разпореждане за налагане на забрана за използване на определени понятия в общите условия, адресирани до потребителите в Австрия, включително клауза за избор на право, която просто предвижда, че приложимото право е люксембургското право. По отношение на термина „клауза за избор на право“ възникват няколко въпроса - Рим I или Рим II се прилага, за да се прецени законосъобразността на това понятие?

В решението си Съдът на ЕС прави разграничение между общия въпрос какво право се прилага към този колективен и превантивен иск за установяване на валидността на разглежданите клаузи /бележка на протоколчика – по същество деликтен иск/ иск за извъндоговорна отговорност/, който трябва да бъде определен от Рим II (*в случая* член 6, параграф 1), но законосъобразността на конкретната договорна клауза трябва да бъде оценена от Рим I (*в случай* член 6 относно потребителските договори). Сложният момент е съгласуването на член 8, параграф 1, първо изречение, което позволява на страните да избират приложимо към договора право, и второто изречение на същата разпоредба, което предвижда, че такъв избор не засяга правилата, които не допускат дерогации на правото на обичайното местопребиваване на потребителя.

Съдът на ЕС използва Директива 93/13, за да разреши този проблем; съдебната практика по тази директива постановява, че когато действието на договорна клауза е

обусловено от императивни законови разпоредби, продавачът трябва да доведе тези разпоредби до вниманието на потребителя. Съдът на ЕС не уточнява какви са последиците от липсата на добавяне на тази информация, но логично това трябва да означава, че цялата клауза отпада (каквото е направил австрийският OGH /Върховният съд на Австрия/ в този случай). По-конкретно СЕС постановява, че клауза от общите условия за продажба на продавач или доставчик, която не е индивидуално договорена и съгласно която правото на държавата членка по седалището на този продавач или доставчик урежда сключения при електронна търговия договор с потребител, е неравнопоставена, при положение че подвежда потребителя, като създава у него впечатлението, че само правото на тази държава членка е приложимо за договора, без да го информира, че по силата на член 6, параграф 2 от Регламент № 593/2008 той се ползва и със защитата, гарантирана му от императивните норми на правото, което би било приложимо при липсата на тази клауза — нещо, което националната юрисдикция следва да провери в светлината на всички релевантни обстоятелства.

Дело С - 152/20 и С – 218/20

Случаят се отнася до тълкуването на член 8 от Рим I относно приложимото право към индивидуалните трудови договори. Двама шофьори на камиони, и двамата работещи за румънска компания, но упражняват трудовите си задължения предимно на територията съответно в Германия и Италия.

Въпрос, отнесен до Съда на ЕС: Избор на приложимото право от страните изключва ли прилагането на член 8, параграф 1, второ изречение?

Съдът на ЕС: Не, просто прочетете второто изречение на член 8, параграф 1.

Въпрос, отнесен до Съда на ЕС: Националните правила относно минималните заплати могат ли да бъдат дерогирани?

Съдът на ЕС: На този въпрос не може да се отговори абстрактно: зависи от закона, определен според член 8, параграф 2, (в случая немски или италиански) не според *lex fori* или избрания закон.

Въпрос, отнесен до Съда на ЕС: Когато клаузата за избор на закон фигурира в общите условия на работодателя и не е индивидуално договорена, валидна ли е тя?

Съдът на ЕС: Да, при условие че изборът отговаря на условието, посочено в член 3 от Рим I. Член 8 не налага никакви други условия: защитата на служителя се осигурява от взаимодействието между първото и второто изречение на член 8, параграф 1).

Отговорност при инвестиционна реклама и финансова загуба

Презентация, представена от Ксандра Крамер (Университет Еразъм, Ротердам)

Ядрото на въпроса зависи от член 4, параграф 1 от Рим II („държава, в която е настъпила вреда“)

Прилагането на Рим II може да бъде проблематично в случаи на (чиста) финансова загуба.

Възникват въпроси: Какво представлява чиста финансова загуба? Къде възникват финансовите загуби? И следователно кой закон се прилага? Имаме ли нужда от специално правило за отговорността при инвестиционна програма? Съществува допълнителна сложност по отношение на колективната защита.

По-голямата част от съдебната практика на Съда на ЕС е свързана с Брюксел I-bis, член 7, параграф 2 относно специалната юрисдикция по въпроси, свързани с неправомерно увреждане, деликт или квазиделикт.

По Регламент Рим II обикновените (финансови) щети са разгледани в решението по делото *Florin Lazar срещу Allianz SpA*. Настъпила автомобилна катастрофа в Италия, но иск за косвените щети е подаден от бащата на жертвата, който живее в друга държава (Румъния). Съдът на ЕС постанови, че мястото на повредата не е в Румъния, а в Италия (там където е настъпило събитието, довело до увредата) и затова е приложимо италианското право.

При друго дело – допусната е грешка от чешки адвокат при изготвяне на договор. Искът е предявен на основание неправомерно увреждане срещу определен адвокат, а не срещу адвокатската кантора. Искът за вреди е предявен в Холандия, тъй като банковата сметка е в Холандия. Съдът на ЕС посочи като място, където са настъпили щетите, Чехия, а не Холандия.

По друго дело е заведен колективен иск от Холандската асоциация на инвеститорите (VEB). То е свързано с дезинформация, довела до щети за инвеститорите. Въпросът е дали вредите са настъпили в Холандия.

Съдът на ЕС постанови, че щетите по банков сметки в Холандия не е достатъчен критерий, тъй като това, което е от значение, е къде е бил регистриран финансовият инструмент, което е било в Англия (BP е публикувал инвестиционната програма), така че английското право се прилага съгласно Рим II.

Съдебната практика на Съда на ЕС дава следните насоки:

Отправна точка: Свържете вредата с мястото, където е настъпило събитието

Но: Мястото на местоживеене/където се държи банковата сметка (на инвеститор) може да е от значение

Засега преценката изглежда да зависи изцяло от конкретните факти, липсва хомогенност.

При финансовите загуби въпросът е дали са необходими повече насоки в Рим II и са възможни следните решения:

По-ясни разграничения на видовете финансови щети (напр. в съображенията на регламента); по-ясно разграничение между член 4 и член 6 (нелоялна конкуренция); специфични правила за локализиране в член 4, параграф 1? (напр. когато участват повече от една страна/пострадали, в онлайн казуси, когато има настъпили финансови загуби в различни държави).

Положителни страни: Това може да даде повече насоки за съдебната практика

Отрицателни страни: Няма да реши всички въпроси и може да причини допълнителни проблеми при тълкуването

За отговорността при инвестиционната реклама въпросът е дали е необходимо специално правило в Рим II и възможно решение може да бъде – прилага се правото там където финансовият инструмент е (листван и) търгуван

Плюсове от такова решение: Осигурява специфична подходяща връзка; увеличава яснотата и предвидимостта; и ограничава ефектите на мозаечния принцип

Минуси: Има проблеми свързани с квалификацията; възможно е все пак да доведе до различни решения за приложимото право; и доколкото е желателно да се създават специални правила за конкретни случаи?

Бизнес и човешки права

Презентация на Хуан Гомес-Риеско (DG JUST)

В тази област има промяна от съществуването на доброволна рамка (напр. Ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека или насоките на ОИСР) към приемането на задължителна законодателна рамка. Работата в тази област включва приемането на национални закони в различни държави-членки (напр. Франция, Германия, Холандия). На ниво ЕС съществуват и предстои да се приемат предстоящи инструменти за дължимата грижа по конкретни теми, които следват продуктов подход.

Сега целта е да се премине към хоризонтално законодателство, свързано с дължимата грижа по отношение правата на човека и околната среда. През февруари 2022 г. Комисията прие предложение за Директива относно устойчивата грижа на корпорациите /Corporate Sustainability Due Diligence Directive / Сега то е на фаза преговори. Съветът прие своя общ подход през декември, докато Европейският парламент трябва да го гласува през юни (гласуването всъщност се проведе на 1 юни и тристранните разговори започнаха по време на шведското председателство на ЕС и ще продължат по време на испанското председателство на ЕС).

По отношение на материалния обхват, трите стълба на това предложение са: *Надлежна грижа* (компаниите с определен размер ще бъдат задължени да полагат тази надлежна грижа, за да идентифицират, предотвратят, смекчат и сложат край на неблагоприятното въздействие върху правата на човека и околната среда); *Задължения на директорите* (Член 25 разяснява задължението на директорите за дължимата грижа); *Специален режим за борба с изменението на климата* (компаниите трябва да изготвят план как бизнес стратегията им се отразява на изменението на климата).

Що се отнася до субективния обхват, има две групи компании, за които ще се прилага директивата:

Дружества с ограничена отговорност в ЕС с над 500 служители и повече от нетни 150 милиона евро глобален оборот (около 9400 компании) и дружества с ограничена отговорност извън ЕС с нетен оборот над 150 милиона евро в Съюза (около 2600).

Тези с 250-500 служители и над 40-150 милиона евро глобален нетен оборот (около 3400 компании) и такива извън ЕС с нетен оборот над 40 милиона евро, но не повече от 150 милиона евро, при условие че поне 50% от неговия нетен световен оборот е генериран в един или повече сектори със силно въздействие (1400).

Малките и средни предприятия са извън обхвата, но косвено са обхванати като част от паричната верига на компаниите в обхвата.

Прилагане: Административен надзор

Държавите-членки трябва да определят един или повече органи, които да контролират спазването (с правомощието и да налагат санкции). Ще бъде създадена Европейска мрежа от надзорни органи, която ще обедини представители на националните органи,

за да се гарантира сътрудничество и последователност на ниво ЕС при прилагането и изпълнението на законодателството.

Прилагане: Гражданска отговорност

Гражданската отговорност ще бъде от ключово значение за ефективното прилагане на тези правила и ще спомогне за осигуряване на достъп до средства за защита на пострадалите от нарушения на правата на човека и околната среда. Съгласно член 22 от предложената директива, дружествата ще носят отговорност за вреди, ако не изпълнят задълженията, определени в членове 7 и 8, и в резултат на това неблагоприятно въздействие, което е трябвало да бъде идентифицирано, предотвратено, смекчено, доведено до край или степента му да е сведена до минимум, са причинени вреди. Разпоредбите, транспониращи тези правила за гражданска отговорност, следва да се разглеждат като първостепенни задължителни разпоредби, съгласно член 16 от Регламент Рим II.

Франция: Какво ще кажете за третите държави и правната защита?

Хуан Гомес-Риеско (DG JUST): Целта на включването на тази клауза с първостепенни задължителни разпоредби в член 22 е да се гарантира, че когато приложимото право към искове за гражданска отговорност в такива случаи не е правото на държава-членка, то това не води до по-ниско ниво на защита, предоставено от правото на тази трета държава (когато възниква гражданска отговорност на основание неспазване на задълженията за надлежна грижа, наложени от Директивата).

Информация относно оценката на Директивата относно представителни искове за защита на колективните интереси на потребителите (ЕС) 2020/1828

Презентация, представена от Малгожата Посноу-Вурм и Яцек Гарстка (DG JUST)

Правилата на ЕС и националните правила на международното частно право ще трябва да отговорят на предизвикателствата на колективната защита. Колективните искове имат за цел да защитят пострадалите от нарушения. Затова, обикновено, тези искове не съответстват на „традиционните“ граждански спорове, които засягат интересите на две противоположни страни в производството.

Директивата за представителните искове (ЕС) 2020/1828 (известна още като Директива за колективните искове) беше приета през ноември 2020 г. и влиза в сила на 25 юни 2023 г. Нейната приложимост в държавите членки зависи от наличието на национални мерки за транспониране на директивата. Директивата предвижда специфичния вид колективна защита, както е определена от Препоръка на Комисията от 11 юни 2013 година общи принципи на механизмите за колективни искове за преустановяване на нарушения и колективни искове за обезщетение в държавите членки, свързани с нарушения на правата, предоставени съгласно правото на Европейския съюз, а именно представителните искове. Тези искове са съдебни искове, заведени от квалифицирани субекти като потребителски организации от името на групи потребители, за да спрат нарушенията на техните права от търговци и да потърсят защита на потребителите.

Целта на директивата е да отговори на „ситуации на масово нанасяне на вреди“ на потребители в бизнес ситуации, когато голям брой потребители са засегнати от същото или подобно нарушение на техните права. Прилага се, доколкото има група засегнати потребители (групата може да започне с двама засегнати потребители). Целта е да се защитят колективните интереси на потребителите, дефинирани в Директивата като „общия интерес на потребителите, и по-специално за целите на

мерките за обезщетение — интересите на група потребители“ (член 3, параграф 3 от директивата). Съществуващите национални механизми за колективна защита могат да съществуват паралелно с новия европейски модел на представителни иски, както е установен от директивата, или да бъдат адаптирани към последния. Целта е във всяка държава-членка да има поне един механизъм, отговарящ на изискванията на директивата.

Директивата за представителните иски има широк материален обхват на приложение, включваща нарушения от търговци на 68 закона на ЕС, както са изброени в приложение I към директивата: напр. потребителско право, финансови услуги, защита на данните, здравеопазване, пътуване, енергетика, телекомуникации, екологично право. Държавите членки могат да прилагат механизма на представителни иски във всички области на правото (напр. права на човека, екологично право, вреди, причинени от публични органи).

Повече информация за Директивата е налична на сайта Европейската комисия.

Съдиите във всички държави членки ще трябва да се занимават с представителни иски. Държавите членки имат право на преценка да определят един или няколко специализирани съдилища, компетентни да разглеждат представителни иски. Ако такова решение не бъде взето, съветът на експертите е да се определят конкретни съдии, които да се занимават с този тип действия, за да се позволи тяхната специализация.

Основни характеристики на представителните иски

Като страна ищец, квалифицирани субекти (организации и публични органи, определени от държавите-членки) могат да инициират правни иски от името на потребителите, засегнати от нарушение, като искат налагане на възбранителни мерки (за спиране и забрана на нарушението) или/и защита на потребителите (компенсация, ремонт, замяна, прекратяване на договор – според националното законодателство или правото на ЕС).

Потребителите няма да бъдат страна в производството, но ще могат да се възползват от исковете. При иски за обезщетение, потребителите, които са членове на групата, представена в конкретния иск, ще трябва да решат дали искат да се възползват от обезщетението, евентуално присъдено в този иск. За потребителите с местожителство в държавата-членка, в която е предявен искът, държавите-членки имат избор да предвидят в националното си законодателство така наречения механизъм за включване или изключване или комбинация от включване и изключване. Както е обяснено в съображенията на директивата, *‘в механизъм за включване от потребителите следва да се изисква изрично да изразят желанието си да бъдат представлявани от квалифицирания субект в представителния иск за мерки за обезщетение. При механизъм за отказ, потребителите следва да бъдат задължени да изразят изрично желанието си да не бъдат представлявани от квалифицирания субект в представителния иск за мерки за обезщетение. Държавите членки следва да могат да решават на кой етап от производството отделните потребители могат да упражнят правото си да изберат или да се откажат от представителен иск.’* Механизмът за включване обаче е задължителен, съгласно Директивата, за потребителите, които участват в иска от чужбина.

Мерките за обезщетение за всички представени потребители се определят с едно решение. Директивата не налага потребителите, които могат да се възползват от предоставеното обезщетение, да бъдат индивидуално определени в началото на иска и дори когато е издадено решението за обезщетение. Разпределението на мерките за

обезщетение трябва да се извърши в рамките на същото съдебно дело като това, в рамките на което са присъдени мерките за обезщетение.

От съдиите ще се изисква да ръководят активно делата заради спецификата на представителните иски. Те ще трябва например да решават въпроси относно допустимостта на иска, да насърчават и одобряват споразумения, да управляват информацията за потребителите, да се занимават с разкриването на доказателствени средства и да решават искания за възбрани и за присъждане на мерки за обезщетение, но също така вероятно и да контролират /наблюдват/ разпределението на обезщетенията.

Директивата прави разграничение между национални и трансгранични представителни иски. Говорим за национален иск, когато квалифициран субект, определен за такъв в държава членка А, заведе представителен иск пред съдилища или административни органи в същата държава членка (дори ако представлява потребители от всички държави членки на ЕС (член 3, параграф 6 от Директивата).

Трансграничният представителен иск е налице, когато квалифициран субект, определен за такъв в държава членка А, заведе иск в друга държава членка (дори ако представлява потребители само от държава членка А, член 3 (7)).

Държавите членки са свободни да решават относно критериите за определяне на квалифицирани субекти, които могат да предявяват вътрешни иски, стига да се гарантира ефективността на функционирането на представителните иски. Когато определят Държавите-членки могат да предвидят *ad hoc* квалифицирани субекти, определени за предявяване на конкретен представителен иск (чл. 4, ал. 4-6). При определяне на квалифицирани организации, които имат право да предявяват трансгранични иски, държавите-членки са задължени да прилагат критериите, определени от директивата (член 4, параграф 3). Директивата гарантира взаимно признаване в целия ЕС на квалифицирани организации, определени да предявяват трансгранични иски (член 6, параграфи 1, (3)).

Понятието „трансгранично нарушение“ не е дефинирано в директивата. То може да бъде всичко с трансграничен елемент (напр. засяга интереси на потребители, пребиваващи в повече от една държава-членка).

Съгласно директивата, квалифицираните организации са свободни да решават от името на коя група потребители да завеждат иск (не е задължително да са всички потребители, засегнати от конкретно нарушение; може да са потребители от конкретен град, държава или целия ЕС). Квалифицираните субекти обаче са задължени да предоставят информация за групата потребители, засегнати от заведения иск, включително информация, необходима за прилагане на правилата на международното частно право (член 7, параграф 2, съображения 34, 49, 50). Директивата дава възможност за така наречените пан-европейски иски (представляващи потребители от целия ЕС, които могат да бъдат заведени от един квалифициран субект или от няколко квалифицирани субекти от една и съща или различни държави-членки (чл. 6, параграф 3)).

Директивата не засяга правилата на Съюза относно международното частно право, по-специално правилата относно компетентността на съдилищата и признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, и правилата относно правото, приложимо към договорни и извъндоговорни задължения. (член 2, параграф 3 от директивата). Следователно Регламентите Брюксел Ia, Рим I и Рим II ще се прилагат за представителните иски в рамките на приложното поле на последните регламенти.

Съдът на Европейския съюз вече е издал решения от значение за колективната защита, например по следните дела: „Henkel“ (C-167/00), „Amazon“ (C-191/15), „VKI v Volkswagen AG“ (C-343/19) и „M.Schrems срещу Facebook“ (C-498/16), дори ако правилата на международното частно право на ЕС използват факторите на свързване, които обикновено се прилагат към отношенията между две страни.

Заинтересованите страни обаче се питат до каква степен настоящите правила на ЕС по международно частно право са адаптирани към спецификата на колективната защита.

Прилагане на директивата

Досега шест държави-членки са уведомили за пълно транспониране (в деня на изготвянето на този доклад, 9 държави членки (Дания, Гърция, Хърватия, Малта, Италия, Литва, Унгария, Холандия и Финландия) са уведомили за пълното транспониране на директивата. 7 държави-членки (Белгия, България, Чехия, Франция, Словения, Испания и Швеция) са уведомили за частично транспониране. 11 Държавите-членки (Германия, Естония, Ирландия, Кипър, Латвия, Люксембург, Австрия, Полша, Португалия, Румъния и Словакия) не са уведомили за никакви мерки за транспониране.

Влизане в сила на националните мерки за транспониране: 25 юни 2023г.

Проверка на пълнотата и съответствието на мерките за транспониране започва от Европейската комисия след деня на влизане в сила на директивата.

„EC-REACT“ от Европейската комисия – „Инструмент за сътрудничество при представителни иски“ ще даде възможност на участниците, занимаващи се с представителни действия, като квалифицирани субекти, национални органи и членове на съдебната власт, да си сътрудничат (чрез безопасни дискуссионни форуми или криптирана система за съобщения), с цел да помогне на гладкото функциониране на представителните иски в целия ЕС. Всички съдии и по-общо членове на съдебната власт, които се интересуват от обмен на знания и най-добри практики относно колективната защита и по-специално относно представителните иски, са поканени да се регистрират в EC-REACT чрез следния [уебсайт Representative Actions Collaboration Tool \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/representative-actions-collaboration-tool/).

Европейската организация на потребителите „BEUC“ осигурява семинари за съдии по представителни иски, финансирани от ЕС. Следващият семинар ще се проведе на 30 октомври 2023 г. Поканени са всички заинтересовани членове на съдебната система да присъстват. Подробната информация относно условията за регистрация ще бъде споделена с членовете на EJN.

Дискусия върху дискуссионен документ за Брюксел Ia, Рим I и Рим II

Дискуссионен документ беше разпространен до точките за контакт на ЕСМ преди срещата. Дискуссионният документ обобщава въпросите, повдигнати от точките за контакт на ЕСМ във връзка с прилагането на регламентите Брюксел Ia, Рим I и Рим II.

Брюксел Ia

Дефиниция на съдебно решение – Обществен ред – Членове 2, буква а), 39 и 45, параграф 1 от Регламент Брюксел Ia – Решение по дело *H-Limited*

Франция: Франция не разбира логиката на Съда на ЕС в неговото решение и е загрижена за практическите му последици, тъй като прави разграничение между

решенията на държавите-членки, признати в трета държава, и решенията на държавите-членки, признати от трети държави.

Холандия: Ние също не разбираме последствията [от решението на Съда на ЕС]. Основните последици от съдебни решения от трети държави за ЕС трябва да бъдат разгледани допълнително.

Весна Лазич (Т.М.С. Asser Instituut и Utrecht University): Последицата [от решението на Съда на ЕС] е, че има възможност за свободно движение на съдебно решение на трета държава чрез механизма за изпълнение или признаване в държава-членка при едно условие, така наречената „състезателна процедура“ [налична процедура в Обединеното кралство, това беше причината за свободното разпространение]. Съществува и възможност за „прикрито изпълнение“ в Холандия и Белгия. Последиците са, че вратата е потенциално отворена за решения на трети държави да циркулират свободно [в ЕС].

Майкъл Уилдерспин (DG JUST): Това е свързано с една особеност на процесуалното право на Обединеното кралство. За разлика от екзекватурата *lex equatur*, това е накратко казано последица на решението, когато решението предоставя стабилни *prima facie* доказателства за иска. Съдът на Европейския съюз можеше да се справи по-добре, като обясни точно особеностите на законодателството на Обединеното кралство, което позволява то да се разпространява като решение на английски съд, а не като екзекватура на решение на трета държава. Фактът, че се касае за „състезателно производство“, не е от значение. Релевантното е, че чуждестранното решение съдържа *prima facie* убедителни доказателства за основателността на иска. На практика решението не би трябвало да има твърде голямо въздействие, но е трудно да се предвиди по какъв път ще тръгне Съдът на ЕС в бъдещи дела.

Испания: Решението на [СЕС] подчертава разликите, когато става въпрос за признаване на решения в трети държави, където се прилага Регламентът. Една от последиците от това решение е, че в бъдеще регламентът трябва да бъде преразгледан и да се намери някакъв начин за обединение в ЕС, когато става въпрос за признаване и прилагане на решения от трети страни.

Германия: Това е специфика на системата на общото право. Нямаме това в германското законодателство. На практика линията, посочена [от DG JUST], е тази, която трябва да бъде взета.

Заклучителни бележки

Laura Liubertaite (DG JUST): Чухме, че нещо трябва да се направи по отношение на това решение на Съда на ЕС, но не знаем какво. Изглежда, че е много проблематично. Нека да видим дали това отваря вратата за разпространението на други решения на трети държави.

Сертификати – член 53 от Регламент Брюксел Ia

Франция: Франция имаше въпрос относно сертификати, издадени съгласно Брюксел Ia. При издаване на удостоверения какви документи трябва да се изискват? Например, има ли нужда от лична карта? Позицията на Франция е, че компетентният орган трябва да изиска необходимия документ за издаване на удостоверението. Какво се случва, ако страната не предостави необходимите документи? Може ли органът да откаже издаване на удостоверение? Държавите членки имат ли списък с документи относно сертифицирането и какви са последствията, ако това не бъде предоставено?

Хърватия: Хърватия има друга система. Удостоверението се използва от съда и затова в него има всички документи. Страните предоставят необходимите документи. Няма проверка на самоличността. Представлява удостоверение с решение. Освен това в Хърватия сертификатът преминава през електронната комуникационна система. Това е комуникация между страните по делото. Така че Хърватия няма този проблем.

Германия: в Германия, отговорността за издаването на удостоверението е на съдебния служител. Тук няма проблеми по отношение на определянето на нечия самоличност.

Полша: Същият съд, който издава съдебното решение, отговаря за издаването на удостоверението. Всички изисквания са в наредбата. Полша не въвежда допълнителни изисквания. Решението за издаване на удостоверение може да бъде обжалвано.

Laura Liubertaite (DG JUST): Според съдебната практика на Съда на ЕС издаването на удостоверение вече е съдебен акт.

Заключителни бележки

Laura Liubertaite (DG JUST): Това е специфичен за Франция проблем. Никоя друга държава членка няма проблем с издаването на удостоверенията.

Молба за отказ от изпълнение – член 47 от Регламент Брюксел Ia

В светлината на различните практики държавите-членки бяха поканени да споделят своя опит относно прилагането на член 47 от Регламент Брюксел Ia.

Laura Liubertaite (DG JUST): Някои държави членки имат различни съдилища, които имат компетентност да обявяват подлежащи на изпълнение чуждестранни съдебни решения и да контролират законосъобразността на мерките за изпълнение.

Франция: Франция по принцип няма затруднения, тъй като е определила съдията по изпълнението като съдия, който произнася решение относно законосъобразността на мерките за изпълнение.

Хърватия: Хърватия няма никакви проблеми. То е от компетентността на един съд.

Заключителни бележки

Laura Liubertaite (DG JUST): Нито Франция, нито Хърватия имат проблем с член 47.

Продължителност на производството – член 47 от Регламент Брюксел Ia

Държавите членки бяха поканени да предоставят информация относно продължителността на производството по член 47, т.е. от подаването до публикуването на съдебното решение.

Полша: Полша не е идентифицирала такива случаи в полските съдилища. Това много рядко се използва от длъжниците. Тази част от Регламента не се прилага много често в полските съдилища.

Германия: Германия няма статистика колко време отнемат тези случаи и не знае за проблеми в този контекст.

Франция: Франция разполага само с частични данни за разпространението на съдебни решения, но няма обратна връзка относно проблеми, които биха могли да

възникнат във връзка с продължителността на процедурата. Франция разполага с данни по отношение на исканията за деклариране на сертификати пред съдилищата и относно това кои сертификати са издадени, но не разполага с информация за отказ. Можем да знаем само колко удостоверения за съдебни решения за изпълнение са били приети или отказани.

Испания: Испания не разполага със статистически данни относно отказите за принудително изпълнение и ние трябва да ги подобрим в бъдеще в съответствие с практическите решения. В Испания е невъзможно да има цифра колко време отнема. Трудно е да се установи, защото има огромно разнообразие от различни видове съдебни решения. Когато липсват насоки за време, считаме, че трябва да се направи възможно най-бързо.

Полша: Във всеки съд в Полша има електронна система за регистриране на всички дела, която ги разделя на категории. Има специална категория по отношение на признаване или отказ на признаване. В Полша няма запис за този вид случаи. Не се налага да се занимаваме с много такива случаи в Полша. Системата е въведена постепенно от 2007 г. и работи в цялата страна.

Заклучителни бележки

Laura Liubertaitė (DG JUST): Електронната система в Полша е пример за подражание. Сложно е да се каже колко време отнема процедурата. Като цяло в държавите членки не се набляга на статистиката. Полезно ли е събирането на такива данни?

Мари Вотраверс (DG JUST): Беше трудно да се съберат статистически данни за регламенти като Брюксел Ia, включително защото е трудно да се идентифицира международният елемент в даден случай. Работната група по статистика не изрази необходимост от събиране на такава статистика. Ако има малко или изобщо има статистически данни, става още по-важно да се намери баланс между събирането на статистически данни и работното натоварване за събирането им.

Германия: Германия не вижда нужда от статистика по Брюксел Ia. В Германия е трудно да се събира статистика.

Хърватия: Хърватия също не вижда необходимост от събиране на данни.

Отказ за изпълнение — Спиране на изпълнителното производство — Член 44 от Регламент Брюксел Ia

Обедняването производството за отказа за изпълнение с производството за спирането на изпълнението не се разглежда пряко от Регламент Брюксел Ia.

Държавите членки бяха поканени да предоставят информация относно това дали националното законодателство предвижда обединяване на отказа за изпълнение със спирането на изпълнителното производство.

Франция: Обикновено един и същ съдия е уведомен за двата въпроса.

Германия: Въпросите по член 44.1 се третира така, че да се решават чрез съответна процедура, като молбата да премине през същия съд. И същият съд решава въпроса.

България: Един съдия е този, който взема решение както за отказ за принудително изпълнение, така и за спиране на изпълнението на производството като обезпечителна мярка. Така че няма забавяния.

Хърватия: по едно дело решава един съдия. Една част от съда се занимава с такива дела, има правомощия да отговаря на всички тези въпроси и ситуации, които могат да възникнат.

Заключителни бележки

Laura Liubertaite (DG JUST):Щастливи сме да чуем, че това не е проблем в повечето държави-членки.

Молба за отказ от изпълнение – права на длъжника по съдебно решение – член 44, параграф 1 от Регламент Брюксел Ia

Член 44, параграф 1 установява правото на длъжника по съдебно решение да търси средства за правна защита срещу изпълнението на чуждестранно съдебно решение в случай на молба за отказ на изпълнение и дава на съда правомощие да разпoredи едно от трите средства за защита, изброени в този член.

Регламент Брюксел Ia е пряко приложим във всички държави-членки. Поради това държавите-членки не могат да ограничават правата на длъжника извън това, което е разрешено от изискванията на член 44, параграф 1.

Държавите членки бяха насърчени да споделят как член 44, параграф 1 от Регламент Брюксел Ia се прилага от техните съдилища, например в случаи на принудително изпълнение срещу недвижимо имущество.

Франция: Имаме само дела, в които член 44, параграф 2 се прилага в случай на спиране в държавата по произход. Имаше само две решения и затова не можем да говорим за практика. Изненадани сме, че няма повече решения по чл.44(1).

Laura Liubertaite (DG JUST): Длъжниците не оспорват признаването като такова. Те не искат спиране на изпълнението.

Холандия: Ако разгледаме публикуваните дела в съдилищата, няма нищо проследимо по отношение на опита с този регламент. Какви са основните причини съдилищата да не използват тези възможности? Това може да е въпрос.

Мари Вотраверс (DG JUST): Не е задължително съдилищата, а адвокатите да знаят, че съществуват тези разпоредби.

Германия: По отношение на член 44, параграф 1, в Германия Централният съд е разгледал въпроса и приема, че има подходящи мерки за защита. Член 44.1с се счита от най-висшата съдебна инстанция за такъв *ultima ratio*.

Заключителни бележки

Laura Liubertaite (DG JUST):Всички държави членки прилагат тази разпоредба правилно. Няма изключения, свързани с предмета. Средствата за защита по член 44 са винаги на разположение на длъжника по съдебното решение.

Връзка със специализирани конвенции – „TNT тест“ – Член 71 от Регламент Брюксел Ia

В решението по делото TNT Express Netherland Съдът на ЕС установи така наречения „TNT тест“, който се очаква националните съдилища да прилагат в ситуации, в които съвпадащи правила на Регламент Брюксел Ia и тези на

специализирана конвенция, попадаща в обхвата на чл. 71 от този регламент, се прилагат.

Държавите членки бяха поканени да предоставят информация за това колко често се прилага член 71 от техните съдилища и да дадат някои примери за скорошни решения, при които националните съдилища прилагат член 71.

По-специално, държавите членки бяха приканени да предоставят информация дали националните съдилища прилагат „TNT теста“ и, следователно, оставят настрана правилата на специализираните международни конвенции и вместо това прилагат правилата на Регламент Брюксел Ia.

Laura Liubertaite (DG JUST): Колко често възниква тази ситуация в държавите-членки? Какво са склонни да правят съдиите?

Чехия: Няма статистика. Чешките съдилища са достатъчно доволни, че специалните конвенции имат предимство пред Брюксел Ia и не се занимават с никакъв „TNT тест“. Условието на „TNT теста“ са объркващи. Без бъдещо съдебно решение пак ще е объркващо. Не можем да дадем пример за прилагане от Чешката република на това съдебно решение на TNT.

Laura Liubertaite (DG JUST): Съществува тревожна практика на Съда на ЕС, която усложнява прилагането на иначе ясни правила. Колко често националните съдилища прилагат TNT тест?

Испания: Испания няма статистически данни.

Laura Liubertaite (DG JUST): Обикновено, ако се прилагат правилата на Брюксел Ia след премахването на екзекватурата, няма риск от нарушаване на международно споразумение. Защото обикновено споразумението казва, че решението, издадено от съда на една договаряща държава, ще бъде автоматично признато в друга. А коя е по-добрата система от тази по Регламент Брюксел Ia?

Въпросът за компетентността обаче е друг. В TNT в този случай е имало несъответствие между начина, по който Конвенцията CRM разглежда споразуменията за компетентността (тя ги разглежда като неизключителни) и начина, по който го прави Регламент Брюксел Ia (като изключителни). Проблемът с предвидимостта и правната сигурност може да бъде поставен на карта. TNT тестът трябва да се прилага съгласно Съда на ЕС.

Германия: Германия няма статистика. Има решение на висш съд, където е използван „TNT тест“. Член 71.1 е приложен в решението вместо член 31 от Конвенцията за договора за международен автомобилен превоз на стоки (Конвенция CMR). Съдът каза, че Регламент Брюксел Ia трябва да се прилага пред разпоредбата на Конвенцията CMR.

Laura Liubertaite (DG JUST): Коментарите на държавите-членки показват, че в резултат на „добавянето на правила“ от Съда на ЕС към тези в Регламент Брюксел Ia, съдилищата на различните държави членки постигат различни резултати при прилагането на член 71 от Регламент Брюксел Ia. За съдилищата на Чешката република специалните конвенции винаги имат предимство пред Регламент Брюксел Ia (тестът „TNT“ е без значение). В Германия е точно обратното. В Литва TNT тестът е прилаган два пъти от различни съдилища по едно и също дело и резултатът е различен.

Франция: Имаше съдебно решение във Франция след „TNT тест“, свързан с член 71. Първоинстанционното решение приложи „TNT тест“. Той се отнася до приложимото право към патентите на ЕС във връзка с Мюнхенската конвенция.

Рим I и Рим II

Погасителна давност – Погасяване на задълженията – член 10, параграф 1, буква г) от Регламент Рим I и член 15, параграф 1, буква з) от Регламент Рим II

Държавите членки бяха поканени да споделят своите виждания относно значението на различната формулировка на въпросните разпоредби и различния подход към прихващането, което в Рим I попада в обхвата на член 17[5].

Германия: Германия няма съдебна практика по този въпрос. Има само теоретични интерпретации. В немската правна литература проблемът се разглежда по различни начини, като всички те водят до приложимостта на правото, приложимо към вземането, срещу което се предявява правото на прихващане. Разпоредбата на 15 (1) h от Рим II се разглежда като безпроблемна. Един от трите сценария е това, което ще се следва в Германия на практика.

Катерина Д’Осуалдо (DG JUST): Резултатът няма да е съществено различен. Човек може да си представи случаи, в които се прихваща договорно задължение с извъндоговорно задължение или когато има споразумение как да се прихваща и да се видят различните въздействия върху извъндоговорното задължение.

Чехия: Ще реши ли Комисията това при бъдещо преразглеждане на Рим II? Чешката република няма опит в практиката. Вероятно трябва да следваме модела в Рим I по отношение на прихващането. Прихващането е начин за погасяване на задължението и следователно това следва да урежда въпроса. Рим I трябва да се следва в Рим II и е добре, ако се предоставят изрични отговори. Ако се прилага прихващане с извъндоговорно задължение, то трябва да се прилага за прихващане до каква степен. Начинът, по който се прави в Рим I, е начинът, по който трябва да се прави в Рим II. Би било добре, ако ревизията на Рим II приложи конкретен отговор на този въпрос.

Катерина Д’Осуалдо (DG JUST): Би било интересно да се знае дали разликите между разпоредбите, уреждащи прихващането съгласно двата регламента, водят до известно несъответствие, което не би позволило това аналогично или последователно тълкуване.

Полша: Полша очерта позицията на полската съдебна система и учени. Концепцията за обхвата на приложимото право в Полша се счита за доста единна концепция. Наличието на договорно или деликтно или друго задължение от непозволено увреждане е част от концепцията за същността и обхвата на приложимото право. Понятията може да се различават в двата регламента. Но в Полша има малко противоречия в практиката по международно частно право. Прихващането или някаква друга форма на погасяване на задължение е част от тази концепция на член 15. Тази концепция дори е в съответствие с полското международно частно право в други сфери на правото, освен облигационното право.

Заключителни бележки

Катерина Д’Осуалдо (DG JUST): Прихващането се счита за начин за погасяване на задължение. Разликите между регламентите биха могли да предизвикат хипотетични сценарии, както посочи Германия. Чешката република попита дали Комисията обмисля преглед в Рим II, за да го приведе в съответствие с Рим I. Тя отбеляза, че няма реален

проблем, тъй като регламентът може да се тълкува последователно. За Полша също има съгласуваност с други инструменти на международното частно право и прихващането попада в обхвата на член 15 от Рим II и следва да се урежда от приложимото право.

Връзка със съществуващите международни конвенции – пътнотранспортни произшествия – член 28 от Регламент Рим II

Държавите членки бяха поканени да предоставят информация как Хагската конвенция от 1971 г. се прилага от техните съдилища и дали паралелната система (Хагската конвенция и Регламент Рим II) оказва влияние върху правната сигурност.

Чехия: Чешките съдилища често не знаят за съществуването на Хагската конвенция и затова прилагат Рим II вместо нея. В повечето случаи това води до същия резултат. Понякога съдилищата са запознати с Хагската конвенция и тя има предимство пред Рим II. Съдилищата не знаят, че се прилага *erga omnes* (т.е. няма значение дали страните идват от договаряща държава-членка или не). Чешката република не вижда това като голям проблем, тъй като се отнася до малък брой случаи.

В допълнение към това, което е в дискусияния документ, Чешката република повдигна проблем с приложимото право. Пътнотранспортните произшествия са най-честите случаи, при които съдилищата използват Европейската конвенция за чуждестранното право (Лондонската конвенция), тъй като те могат да поискат съдебната практика на друга държава-членка. Това е важно за решаване на неимуществени щети. Въпрос: Комисията обмисля ли възможността неимуществените щети съгласно Рим II да се уреждат от обичайното местопребиваване на жертвата? Възможно ли е да се въведе друго правило в инструмента?

Холандия: Що се отнася до публикуваните случаи в Холандия, има 34 (съвсем скорошни) случая, при които е приложена Хагската конвенция. В много от тях има връзка с член 28 от Рим II. Рим II предоставя по-мека система за вземане на решения относно приложимото право от Хагската конвенция. Това е въпрос за допълнително разглеждане.

България: България има няколко дела, свързани с Германия. Проблемът с решаване на неимуществените щети е много голяма трудност при разглеждането на тези дела. По отношение на достъпа до информация за съдебната практика на други държави Лондонската конвенция не работи перфектно.

Катерина Д'Осуалдо (DG JUST): По отношение на промените в Рим II Комисията няма официална позиция и в момента събира информация.

По отношение на информацията относно чуждестранното законодателство, Лондонската конвенция се използва в много случаи, включително от италианското Министерство на правосъдието (напр. когато е поискана информация от други договарящи държави относно нематериални щети). Ключов момент тук е, че нематериалните щети се оценяват по различен начин в различните страни.

За пътнотранспортни произшествия е полезно да има закон, който посочва един единствен приложим закон и този закон също така определя как се оценяват щетите. Например, ако някой каже, че материалните щети попадат в съответствие с приложимото право, а нематериалните щети попадат в рамките на закона на обичайното местопребиваване, това би създавало правна несигурност. Има различни начини за оценка на нематериалните щети. В някои страни се изисква увреждане на

здравето на непреките жертви, докато в други (напр. Италия) загубата на близък роднина *per se* се счита за щета. Може да има разлики в зависимост от това къде е настъпил инцидентът.

Майкъл Уилдерспин (DG JUST): Този въпрос се смяташе за недовършен по време на преговорите за Рим II. Нематериалните щети могат да бъдат особено проблематични, тъй като правилата в различните държави членки могат да бъдат много различни. Това вероятно ще бъде взето предвид, когато Комисията преразглежда Рим II.

Полша: Полша знае за висящо дело в Съда на ЕС (между български и германски съд). Българският съд се опитва да използва член 16 от Рим II, за да използва собствената си система (по-благоприятна за непряката жертва) и да избегне германската система (която е по-строга). Полша не смята, че искането ще бъде успешно и е скептична, че член 16 ще бъде използван като решение.

Катерина Д'Осуалдо (DG JUST): Пример е колко различно се оценяват неимуществените щети в Германия и България. Делото пред Съда на ЕС е свързано със смъртта на дъщеря при пътен инцидент в Германия. Германска застрахователна компания беше помолена да компенсира щетите, претърпени от родителите ѝ в България в резултат на нейната смърт. Докато в Германия близкият роднина трябва да докаже увреждане на собственото си здраве, в България се прилага принципът на справедливото обезщетение при неимуществени вреди, независимо дали е налице увреждане на здравето.

Германия: Това е дело C-86/23 на Съда на ЕС. Въпросът е: докъде стига член 16) и искаме ли да има приоритетни задължителни разпоредби или не? Трябва да намерим баланс между обхвата на Рим II и националното законодателство. Това е въпросът, който трябва да бъде решен.

Заклучителни бележки

Катерина Д'Осуалдо (DG JUST): Дискусията започна със сравнение между Хагската конвенция и Рим II и завърши с въпрос относно информацията за чуждото законодателство и как се оценяват неимуществените щети. Имаше дискусия относно първостепенни задължителни разпоредби и скорошен висящ случай относно оценката на нематериалните щети и различията между държавите-членки. Беше изтъкнато, че би било интересно да има система за запознаване със съдебната практика на други държави, която подобрява Лондонската конвенция от 1968 г.

Изкуствен интелект – Регламент Рим II

Проучването на Регламент Рим II [/https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/11043f63-200c-11ec-bd8e-01aa75ed71a1/](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/11043f63-200c-11ec-bd8e-01aa75ed71a1/) описва предизвикателствата, които биха възникнали в контекста на изкуствения интелект (AI):

- трудности при локализиране на щети или последствия, когато нарушението на извъндоговорно задължение генерира чисто виртуален резултат;
- рискът от пропуски в отговорността, когато държавите се разминават в разпределението на отговорността към страните, отговорни за различни части от сложни AI системи.

Държавите членки бяха поканени да споделят своите виждания за това как Регламент Рим II може да се прилага в контекста на нарушения на извъндоговорни задължения по отношение на AI.

Освен това държавите членки бяха поканени да споделят своите виждания дали правилата в Регламент Рим II са подходящи за справяне с тези ситуации.

Германия: AI е широко поле и в момента Германия не може да види как този въпрос ще бъде решен окончателно. В Германия има само един случай на *Федерален съд* във връзка с член 4 и онлайн платформа за оценки. По отношение на AI Германия няма съдебни актове от висши съдилища.

Засега има информация в немската правна литература, където щетите, причинени от софтуер или изкуствен интелект, обикновено се отнасят към специалната стълкновителна норма относно отговорността за продукти в чл. 5 Регламент Рим II (обичайно местопребиваване на увреденото лице). Ако създателят на софтуера го е пуснал, без да го е включил в крайния продукт, възниква преддоговорно задължение и следователно допълнителна връзка съгласно чл. 12 Регламент Рим II може да бъде разгледана.

Заключителни бележки

Катерина Д'Осуалдо (DG JUST): AI е област, която трябва да бъде проучена. Има много малко или изобщо няма съдебна практика, но има дискусия в литературата.

Протоколът изготвен от Вергиния Мичева, съдия в СГС